

USTA KALEMLER: YAZAR DEMET EKMEKÇİOĞLU İLE SÖYLEŞİ

Hazırlayan: Açelya B. GÖNÜLLÜ

Doç. Dr., Düzce Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, acelya.gonullu@gmail.com ORCID: 0000-0002-9336-617X

ÖZ

1975 İstanbul doğumlu Demet Ekmekçioğlu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü mezunudur. Antalya Karain mağarası ve Belçika Scladina mağarası kazılarında görev alarak arkeolojik çalışmalara katılmıştır. Daha sonra yazarlığa yönelerek yayıncılık sektöründe çalışan Ekmekçioğlu’nun, gazete ve dergilerde çeşitli makale, kitap incelemeleri ve söyleşileri yayınlanmıştır. Arkeoloji bilgisi ile yazarlık yeteneğini birleştirerek çocuk edebiyatı üzerine çalışan Demet Ekmekçioğlu, “Gizemli Tarih Oyunu” adlı ilk seri kitabını, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Harun Taşkıran’ın arkeoloji danışmanlığında gerçekleştirmiştir. İstanbul’da çalışmalarına devam eden Demet Ekmekçioğlu, İsviçre merkezli uluslararası bir kuruluş olan IBBY’nin (International Board on Books for Young People, 1953) ulusal bölümünü temsil eden “Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği”nin yönetim kurulu üyesidir.

Anahtar Kelimeler: Demet Ekmekçioğlu, söyleşi

Görsel 1. Yazar Demet Ekmekçioglu ve Gizemli Tarih oyunu serisinden Karain'de Taş Çağı adlı kitabı, Kırmızı Kedi Yayınevi, 2019.

1. Sayın Demet Ekmekçioglu, çocukluk ve ilk gençlik yıllarınızdan, eğitim hayatınızdan bahsedebilir misiniz?

Çocukken ve gençken sakin, kendi halinde biriydim ve kitaplar sığındığım limanımdı. Eğitim hayatım boyunca hep kurallara uyan ve çalışkan bir öğrenci oldum. Ankara Üniversitesi DTCF Arkeoloji bölümü mezunuyum. Arkeolojiyi severek okudum, kazılara katıldım ama ne yazık ki bu alanda kendime bir çalışma alanı bulamadım. Yayıncılık sektöründe çalışmaya başladım.

2. İlk yazma isteğiniz ne zaman filizlendi ve ne zaman ürettikleriniz yayın dünyasında yer aldı?

Yayıncılık sektöründe çalışıyorum. İşim gereği bir dönem sadece çocuk kitapları okudum. Çocuk edebiyatı bakış açımı değiştirdi. Çocuklar için yazmaya çocuk kitaplarındaki mucizeyi fark ettiğimde karar verdim. Arkeoloji okumuş, kazılarda çalışmış ne yazık ki mesleğime devam edememiştim. Çocuklara arkeoloji ile kurgunun iç içe geçtiği hikâyeler yazarsam içindeki bu yarım kalmışlık duygusunun tamamlanacağını hissettim. Yapabilir miyim diye düşünürken bir gün kendimi bilgisayar başında yazarken buldum. Çocuk kitaplarındaki mucize bana da bulaşmıştı. 2015 yılında kitap inceleme yazıları yazmaya başladım. Bunlar kitap ekleri ve edebiyat sitelerinde yayınlanmaya başladı. 2017 yılında da Gizemli Tarih Oyunu 1.0 - Karain'de Taş Çağı'nı yazmaya başladım. 2019 yılı başında da okurla buluştu.

3. İlk gençlik yıllarında en çok hangi eserler (şiir, roman, çizgi roman, çizgi film, vb.) sizi etkiledi?

5-6 yaşındayken Heidi elimden düşürmediğim kitabımdı. Heidi'nin pozitifliği, kesintisiz neşesi beni içine çekiyordu. Okumayı öğrendikten sonra da Ayşegül serisi. Annemi her gün çeke çeke kırtasiyeye götürür, yeni bir kitabını alırdırdım. Pek severek okumasam da Kemalettin Tuğcu kitapları da çocukken beni derinden etkileyen kitaplar arasındadır. Onun acıklı hikâyelerini

okurken çok üzüldüm ama şimdi anlıyorum ki empati duygumun gelişmesine katkısı büyüktür. Bir solukta okuduğum Jules Verne kitaplarını da unutmamak gerekir. Hayal dünyamı zenginleştiren kitaplardır. 80 Günde Devrialem'i okurken sanki ben de seyahate çıkardım. Denizler Altında 20000 Fersah, İki Yıl Okul Tatili farklı dünyaların kapılarını bana açan kitaplar olmuştur. Çizgi filmlerden Taş Devri'ni çok severdim. Müziğini duyar duymaz televizyon başına geçerdim. O yaşlarda bu çizgi film tarihe merakımı tetiklemişti. Bir de Jetgiller. Onu izleyip gelecekte uçan arabalarla gezeceğiz diye hayal ederdim. Yayınlandığı döneme göre fütüristik bir yapımdı. O zaman için hayal olan görüntülü konuşma, temizlik robotu, akıllı saatler şimdi günlük hayatımızın bir parçası hâline geldi.

4. Yükseköğrenim seçiminizde arkeoloji bölümünü seçmenize etki eden durumlar nelerdi? Gönlnüzde başka alternatif bir alan da var mıydı?

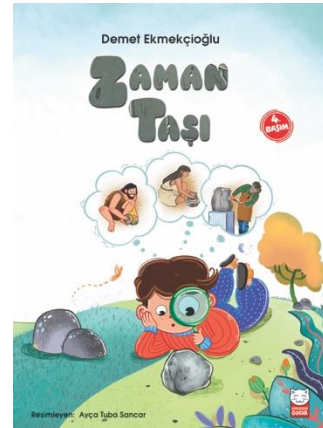
Lisedeki sanat tarihi öğretmenimin heyecanı, tarihe ve sanata olan tutkusu arkeolojiyi seçmeme etki etmiş olabilir. Üniversite sınavına girerken iki bölüm tercihim vardı. Psikoloji ya da Arkeoloji okumak istiyordum. Şimdi baktığımda ikisi de insana ilişkin, insanı anlamaya yönelik meslekler.

5. Edebiyat alanında belki de en zoru çocuklar için yazmaktır. Sizin bu alanı seçmenizde neler etkili oldu?

Bence bu alanda yazmak hem daha eğlenceli hem de daha mucizevi. İyileştirici bir yönü olduğunu düşünüyorum. Okuyana da yazana da olumlu hisler yükleyen bir alan.

6. Hangi eserinizin/eserlerinizin sizin için ayrı bir yeri vardır?

Belki çok klasik olacak ama hiçbirini birbirinden ayırt edemiyorum. Bunu okullarda yaptığım etkinliklerde çocuklar da çok soruyor. Onlara da aynı cevabı veriyorum. Her birini sevmek için farklı sebeplerim var. Gizemli Tarih Oyunu 1.0 – Karain'de Taş Çağı'nı ilk kitabım olduğu için, Gizemli Tarih Oyunu 2.0 – Göbeklitepe'nin Kayıp Heykeli'ni kültürel miras konusunda dikkat çektiği için, Gizemli Tarih Oyunu 3.0 – Hitit Güneşi'ni çok sevdiğim Ankara'da geçtiği için, Zaman Taşı'nı son kitabım olduğu için seviyorum.

Görsel 2. Gizemli Tarih Oyunu 2.0 - Göbeklitepe'nin Kayıp Heykeli, 2020. Gizemli Tarih Oyunu 3.0 - Hitit Güneşi, 2021. Zaman Taşı, 2022. Kırmızı Kedi Yayınevi.

7. Japon yazar Haruki Murakami, “koşmasaydım yazamazdım”¹ demiştir. Üretirken sizi motive eden davranışlar var mıdır?

Bu soruya “Okumasaydım ve yalnız kalamasam yazamazdım” diye cevap verebilirim. Yalnız kalamadığım zamanlar yazıya odaklanamıyorum. Etrafta dikkatimi dağıtacak hiçbir şeyin olmaması gerekiyor. Tıkandığım noktada da farklı kitaplar okumak zihnimin açılmasını sağlıyor. Bir parça çikolata da beni motive edebilir.

8. Siz önemli kazı çalışmalarında yer aldınız. Eserleriniz de arkeoloji bilginizden beslenen öykülere sahip. Hem bu nedenle hem de çocuk edebiyatı alanında üretmenizden dolayı kolaylıkla didaktik bir yöne kaymaya eğilimli bir alandasınız. Siz didaktik öykü konusunda ne düşünüyorsunuz ve kendinizi bu anlamda nasıl konumlandırırsınız?

Bu konu yaşadığım en büyük sıkıntı olabilir. Didaktizm edebiyatta ve diğer sanat türlerinde öğretici ve bilgilendirici nitelikleri vurgulayan bir felsefedir. Didaktik sanat, eğlendirmek ve eğitmek anlamına gelir. Bizde ise bu durum olumsuz eleştiri olarak kullanılıyor. Didaktik öykü nedir önce onu anlamamız gerek diye düşünüyorum. Bana kalırsa didaktik öykü çocuğa parmak sallayan, ona ne yapıp yapmamasını doğrudan söyleyen öyküdür. Herhangi bir konuda bilgi veren kitapları didaktik diye yaftalamak çok yanlış. Çocuklar öğrenmek istiyor. Kitaplar da bunun için en büyük araç. Önemli olan da bunu ona nasıl sunduğunuz. Kitaplarımda tarih çağlarını çocuklara anlatıyorum. Bunu yaparken de onların ilgilerini çekmeye çalışıyorum. Dinozorlar aracılığıyla ya da bilgisayar oyunu kurgusu içinde anlatınca onlara bilgiyi eğlenceli bir şekilde aktarmış oluyorsunuz.

9. Siz arkeolog olarak, sanat tarihi bilgisi ile mimar, heykeltıraş ve ressamların eserlerine aşinasınız. Aynı zamanda, çocuk edebiyatı alanında yazmanız nedeniyle de illüstrasyon/resimleme sanatıyla da iç içesiniz. Sizi görsel sanatlarla yaklaştıran bu iki unsur etkisiyle yazarken düşlediğiniz bir resim oluyor mu?

Tabii ki. Yazarken tüm olaylar, karakterler, mekânlar zihninizde resmediliyor. Bunu yazıya dökmeye çalışıyorum.

10. Eserlerinizin resimlenme süreci nasıl ilerlemekte?

Bu süreç editörle birlikte ilerliyor. Uygun çizeri belirledikten sonra hikâyenin resimlenmesi gereken ana hatlarını belirliyoruz. Çizere nasıl ve neler olması gerektiğine dair bilgileri verdikten sonra, gerisini çizerin hayal gücüne bırakıyoruz. İlk eskizler gelince gerekirse birkaç müdahale yapabiliyoruz. Sonra da resimlerinin tamamlanmasını bekliyoruz.

¹ Yazar Haruki Murakami’nin “Koşmasaydım Yazamazdım adlı, 2008 tarihli kitabı.

11. Görsel tasarım alanında yapay zeka araçları inanılmaz bir hızda ilerliyor. Yapay zekanın günümüzdeki geldiği bu noktada, görsel üretme araçları hakkında düşünceleriniz ve varsa deneyimleriniz nelerdir?

Yapay zeka, tüm sanat akımlarını farklı algoritmalarla birleştirerek değişik üretimler yapabiliyor. Bu nedenle edebiyat ve sanat alanına girmesi yaratıcılığı da tartışmalı hale getirmeye başladı. Yaratıcılık sizin için ne anlama geliyor, yapay zekânın sınırları ne olmalı. Bu soruların cevapları kişiye özel. Yapay zeka algoritmaları sanatçıları taklit ederek üretim yapabiliyor bence. Bu da eserin özgünlüğü ve duygu kapasitesi konusunda şüphe oluşturuyor. Yapay zeka üretimlerinin teknik açıdan üstün bir başarı sunabilmesine rağmen insanın dünya üzerinde görülmesinden bugüne sergilediği incelikli dokunuştan yoksun olduğunu düşünüyorum. Yapay zekayı henüz deneyimlemedim bana biraz soğuk ve fazla teknik geliyor.

12. Yapay zekada telif konusu, hem görsel hem de yazı üretme araçları nedeniyle etik bir sorun olarak gündemde uzun süre kalacak gibi görünüyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Yapay zeka tarafından üretilen bir sanat ya da edebiyat kime aittir? Algoritmayı yaratan kişiye mi yoksa algoritmaya mı? Yaratıcılığı yeniden tanımlamamız gerekebilir. Bu nedenle yapay zeka üretimi özgün değildir.

13. Yapay zeka görsel üretim araçlarının yaygınlaşması ile yayıncılık sektörüne olan etkisi nasıl devam edecektir sizce? Yapay zeka görsel üretim araçlarının, aynı zamanda ucuz iş gücünü de temsil etmesi nedeniyle, illüstratörler ve grafikerlerle çalışmanın zamanı doldu mu sizce?

İnsan ruhunun derinliklerindeki duygusallıktan uzak mekanik bir üretimden bahsediyoruz. Hızlı ve ucuz üretim sadece sanatta değil her alanda tercih edilebiliyor. Yayıncılıkta da bunu tercih edenler mutlaka olacaktır. Buradaki tek kriter kalite ve özgünlük. Daha önce de sektörümüzde çok tartışılan e-kitap mı basılı kitap mı tartışmasını anımsatıyor bu durum. Basılı kitabın biteceği öngörülmüyordu. Ancak bu tartışmaların üzerinden yıllar geçti ve hâlâ basılı kitap ön planda. İllüstratörler ve grafikerler olmadan sektörümüzün devamlılığı mümkün değildir.

14. Siz kendinizin yazdığı bir öyküyü yapay zeka görsel üretim araçları ile kendiniz resimleyerek yayınlamak ister miydiniz?

Cevabım çok net, hayır. Hislerin aktarılmadığı bir eser benim için sanat değildir.

15. İlerleyen yıllarda, yapay zekanın yazarlık ve görsel sanatlar eğitimi üzerine olan etkisinin nasıl olacağı hakkında fikirleriniz nelerdir?

Yapay zekanın ileriki yıllarda pek çok konuda insanlığa katkısı olacaktır ancak iş sanat ve edebiyat olunca burada çok da yetkin olacağını düşünmüyorum. Sanat ve edebiyat alanında

sadece teknik kısımlarda kullanılabileceğini düşünüyorum. Yazarlık ve görsel sanatlar tamamen insana özgü alanlar. Ne kadar hızlı gelişirse gelişsin yapay zekanın empati, hayal gücü ve yaratıcılık özelliklerini geliştirebileceğini düşünmüyorum.

MASTER AUTHORS: AN INTERVIEW WITH AUTHOR DEMET EKMEKÇİOĞLU

By Açıya B. Gönüllü

ABSTRACT

Born in 1975 in Istanbul, Demet Ekmekçioğlu graduated from Ankara University, Faculty of Language and History Geography, Department of Archaeology. She participated in archaeological excavations in Antalya Karain cave and Belgium Scladina cave. Ekmekçioğlu, who later turned to writing and worked in the publishing sector, has published various articles, book reviews and interviews in newspapers and magazines. Demet Ekmekçioğlu, who works on children's literature by combining her knowledge of archaeology with her writing skills, has realised her first series book titled "Mysterious History Game" under the archaeological consultancy of Prof. Dr. Harun Taşkiran, Head of the Department of Archaeology at Ankara University, Faculty of Language and History-Geography. Demet Ekmekçioğlu, who continues her studies in Istanbul, is a member of the board of directors of the "Association of Children and Youth Publications", which represents the national section of IBBY (International Board on Books for Young People, 1953), an international organisation based in Switzerland.

Keywords: Demet Ekmekçioğlu, interview